

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

137. Quis vendidit scapham v. g. frumenti furatam, cuius pretium postea
decreuit, quæritur, an teneatur restituere pretium frumenti secundum
quod ve[n]ditum fuit, an secundum taxationem temporis, in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

Quæ hic est Ref. antecessas à §. 1.

cap. 3. dub. 2. & illam absolute tenent Doctores magni nominis, quos ego ipse citavi in 2. p. p. 3. *Miscell. resol.* 4. quibus nunc addo Doctores quos affert, me etiam citatos, Barbofa in *Decretum Gratiani* p. 2. causa 14. q. 5. c. 5. cum Valero in *differ. utr. fori. ver. remisso. differ.* 5. n. 2. & Cælestino in *comp. Theol. mor. tr. 9. c. 4. n. 8.* & ratio est. Primò ex eo, quia teneretur emptor malæ fidei rem reddere domino, & non latroni, quia ex meliori statu eam traducat ad peiorem; sed hoc si ita esset, non obstat. Ergo, &c. Probo antecedens nullo iure nec iustitiæ, nec charitatis teneor cum graui meo incommodo rem reducere alterius in meliorem statum quam erat, quando eam emi, siue concius, siue nescius illius conditionis; sed quando emi, res erat in latronis manu, ergo satis erat rem iterum in eadem manu reponere, licet ab aliis sit subripienda, cum ob retentionem non fuit in causa, vt à domino ad locum tutum reciperetur; ergo, &c. Probatu efficaciùs ex eo, quòd res non habet meliorem statum in manu emptoris malæ fidei, quam furis, nam saltem habet æqualem, quia vterque fur est, imò priorem; quod sic ostendo. Nam status rei alienæ sumitur à facilitate, vel difficultate redeundi ad dominum; sed fieri potest, vt emptor malæ fidei sit rapacior, atque ipso fure tenacior, imò frequentius ita erit; ergò difficiliùs reddetur domino à possessore malæ fidei, quam à fure. Confirmatur deinde, quia actio ipsa furis recipientis rem alienam, non est mala, imò bona ex obiecto, quia rectè tendit & sanctè ad restitutionem. Ergo nec ipsa actio reddendi facta ab emptore, quia mouetur ab intentione reponendi rem saltem in statu, in quo illam inuenit; ergo sicut non peccat latro accipiendo, ita nec emptor reddendo. Præterea, quia ex opposita sententia sequeretur, vt si rem iam accepi, & nondum pretium reddidi, cogat & pretium latroni reddere (repetit enim multis minis,) & teneat rem domino præbere ex iustitia. Antecedens præterquam quòd durum, falsum etiam apparet; quoniam æquè retineo ante pretij solutionem, atque depositarius malæ fidei non teneretur graui damno suo seruare rem alienam, sed illam ad illud euitandum latroni reddere potest. Ergo, &c. Tandem non maior est fur, & malæ fidei possessor inuito domino emptor malæ fidei, quam fur, qui à fure rem auferret; sed fur qui furatus est à fure, potest, reddere eidem furi, vt docet Sà *verb. fur-tum. nu. 11.* cum Alensi, D. Antonino, & Angelo, quos citat. Imò secundum Nauarr. supra non solum potest, sed debet, cum D. Anton. Syluestro, & iure quod citat. Ergo.

RESOL. CXXXVII.

Quis vendidit scapham, v. g. frumenti foratam, cuius pretium postea decreuit, quaeritur, an teneatur restituere pretium frumenti secundum quod venditum fuit, an secundum taxationem temporis, in quo restitutionem facit?

Et quid est dicendum, quando res apud furem melior facta est, augmento intrinseco, veluti si pullus equinus furatus adoleuit, an in tali casu semper restitutio fieri debeat rei spectata secundum optimum statum quem in manu furis habet?

Et quid est sciendum, quando prædictus pullus equinus deterior factus est, &c.? Ex p. 4. tract. 4. & Milc. Resol. 63.

Sup. conten-to in hac Ref. magis late in ro. 8. tr. 7. Ref. 9. per toram, & in alio § eius annot.

§. 1. **H**ic casus frequenter potest accidere, & negatiue respondendum est, sufficit enim in similibus casibus restituere vel rem ipsam numero, vel aliam eiusdem numeri & bonitatis, vel denique eiusdem pretium siue æstimationem præsentem, nisi dominus venditurus fuisset, & habiturus illud lucrum. Nec

obstat quòd fur tempore intermedio cariùs vendendo lucrum ceperit; nam hoc pertinet ad eius industriam. Et ita quamuis non ita certò tamen probabiliter dici potest, de rebus vsu non assumptibilibus satis fieri creditori, si equus ipse restituitur omnino talis, qualis ablatu fuerat & si vel tunc cum auferrebat, vel tempore intermedio pluriu valuerit, & hæc omnia valde notanda docet Layman in *Theol. mor. l. 3. sect. 5. tr. 2. c. 4. n. 6.* qui citat Lessium, Molinam, & Nauarram.

2. Notandum verò quòd secus dicendum erit quando res apud furem melior effecta est augmento intrinseco, veluti si pullus equinus furatus adoleuit: nam in tali casu semper restitutio fieri debet rei, spectata secundum optimum statum quem in manu furis habuit, ex Vlpiano in *l. refurtiu. ff. de condit. furti.* Angelo *ver. furtum §. 44.* Syuestro *ver. restitutio 3. q. 7. dicto 7.* Couarr. in *reg. peccatum p. 2. §. 6. n. 2.* & aliis, quod ego limito cum Nauarra *l. 4. c. 1. n. 34.* & Vasquez *opus. de restit. c. 5. §. 1. dub. 12.* nisi ita res apud dominum similiter deterior facta esset, & si ab iniquo possessore in statu optimo restituta fuisset, vt si, verbi gratia, fur rem furatam in optimo statu restituisset, & tamen à domino tunc diuendita non fuisset, sed seruata, & inde deterior facta esset, tunc satis erit si fur restituat rem in statu deteriore.

RESOL. CXXXVIII.

An non solum quando debitor, sed etiam creditor dubius est de solutione debiti, sit illud restituendum?

Et quid est dicendum in casu, quo adulter dubitet, an filius sit suus, vel maritus, si nihil possit deprehendi, diligen-tia facta?

Et quid si mater affirmat cum iuramento esse filium adulteri, proles que sit similis adultero?

Et quis filium illegitimum alere teneatur, quando dubitatur, quis sit pater illius, quia nimirum plures matrem cognouerunt?

Et an quilibet pater deiciente, vel nolente filium alere, alius sit obligatus in integrum, ne proles alienamento destituatur? Ex p. 11. tr. 5. & Milc. 5. Ref. 27.

§. 1. **C**asus accidit mihi in facti contingentia cum Hermanno Scheus Bibliopola; nam ego, & ipse dubitabamus de solutione pretij cuiusdam libri certò ex sua officina desumpti. Ideò pro decisione casus suppono, quod, quando aliquis certus est quod quocumque titulo iustitiæ debebat alteri aliquid, dubitat verò, an id satisfecerit, vel restituerit, teneatur non obstante dubio rem integram soluere.

2. Sed difficultas est, quid dicendum, si non solum debitor dubitaret an soluerit, sed etiam creditor an receperit? Ad hoc respondet Tannerus 1. 2. *disp. 2. qu. 6. dub. 3. n. 48.* tunc non teneri creditorem restituere, quia in tali dubio vtriusque partis, melior est conditio creditoris possidentis suam pecuniam. Sed contra est, quod debitum est, & solutio debita adhuc vtròque dubitante, vnde teneretur restituere. Sed limitat hoc Layman 1. 1. *l. 1. c. 5. n. 1.* probabile reputans quod in hoc casu debitor non teneretur ad integram solutionem, sed ad partem, iuxta quantitatem dubij. Nam æquitas, inquit, non patitur, vt debitor sine sua culpa subeat periculum soluendi bis integram debitum, creditor autem qui pariter dubitat, nulli periculo sit expositus. Sed certè probabilior videtur, quod teneretur integrè soluere propter rationes factas pro conclusione: conueniens autem videtur, quod dum vterque dubitat, apud se rem componant. Et ita docet Magister Ildefonsus Dominicanus in *suis eruditissimis commentariis ad 1. 2. D. Thoma 1. 3. disp. 209. dub. 7. concl. 1. n. 118. in fine,* & ita ego tunc feci cum dicto Bibliopola.

3. Verum